

Ammattiosaamisen näyttöön valmentaminen

**ohjeita Suupohjan
ammatti-instituutin opettajille**

Satu Kokkinen

Kehittämishankeraportti

Toukokuu 2007

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) KOKKINEN, Satu	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 34	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Ammattiosaamisen näyttöön valmentaminen, ohjeita Suupohjan ammatti-instituutin opettajille		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu,		
Työn ohjaaja(t) LIETONEN, Raija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Kehittämishankkeen tavoitteena oli kerätä tietoa ammattiosaamisen näytöistä ja laatia ohjeita opettajille, mitä asioita pitää ottaa huomioon ammattiosaamisen näyttöihin valmentamisessa. Kehittämishankeraportin liitteitä käytetään Suupohjan ammatti-instituutin opettajien apuvälineenä oppilaitoksessa ja työpaikassa tapahtuvissa näytöissä. Hankkeessa selvitettiin ammatillisen peruskoulutuksen tarkoitusta, tavoitteita sekä ammattiosaamisen näyttöjen vaikutusta arviointiin ja opetuksen sisältöön.</p> <p>OPEKO:n järjestämässä näyttökoulutuksessa laadittiin yhdessä muiden opettajien kanssa kehittämishankkeen liitteenä olevat A4-sivut opettajien apuvälineeksi. Ammattiosaamisen näytöistä esimerkkinä kehittämishankkeessa oli maatalousalan perustutkinnon opintokokonaisuuksiin; yrittäminen maaseutuympäristössä ja maatilatalouden yleistaidot kuuluvat kotieläinten hoidon osanäyttö ja näytön arviointikriteerit.</p>		
Avainsanat (asiasanat) ammattiosaamisen näyttö, ohjeita opettajille		
Muut tiedot		

Date

28.5.2007

Author(s) KOKKINEN, Satu	Type of Publication Development project report	
	Pages 34	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Preparing for the Vocational Skills Demonstrations, Instructions for the teachers of Suupohja vocational institute		
Degree Programme Vocational Teacher Education		
Tutor(s) LIETONEN, Raija		
Assigned by		
Abstract <p>The aim of this development project was to gather information about vocational skills demonstrations to instruct teachers of Suupohja vocational institute how to prepare students for the vocational skills demonstrations. The meaning of vocational education, its aims and the influence of vocational skills demonstrations on evaluation and teaching were researched.</p> <p>The appendices of this development project report will be used in Suupohja vocational institute as facilities of the teachers during vocational skills demonstrations in the school and in working places In the OPEKO education of vocational skills demonstration these facilities were produced as cooperation of several teachers.</p> <p>As examples of vocational skills demonstrations in this development project were a domestic animal part demonstration and the demonstration evaluation criteria. This was included in following study modules in vocational qualification in agriculture: business in countryside environment and common skills in agriculture.</p>		
Keywords Vocational skills demonstrations, Instructions for the teachers		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ	1
1 JOHDANTO	2
2 AMMATILLISEN PERUSKOULUTUKSEN TAVOITTEET	4
2.1 AMMATILLINEN KOULUTUS MUUTOKSESSA	4
2.2 TYÖELÄMÄYHTEISTYÖN MERKITYS	5
3 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT	7
3.1 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN TEHTÄVÄ	7
3.2 KANSALLINEN AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖAINEISTO.....	9
4 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN SUUNNITTELU	10
5 OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKI	11
6 NÄYTTÖÖN VALMENTAMINEN, OHJEITA OPETTAJALLE	12
6.1 OPPILAITOKSESSA TAPAHTUVA NÄYTTÖ.....	14
6.2 TYÖPAIKASSA TAPAHTUVA NÄYTTÖ	16
7 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN ARVIOINTI	19
8 OSANÄYTTÖ MAATALOUSOPPILAITOKSESSA	21
9 OSANÄYTÖN OPINTOKOKONAISUUKSIEN ARVIOINTIKRITEERIT	25
10 POHDINTA	29
LÄHTEET	32
LIITE 1.	33
LIITE 2.	34

1 JOHDANTO

Ammattiosaamisen näytöt tulivat yhdeksi arviointimenetelmäksi 1.8.2006 aloittaneille ammatillisten perustutkintojen opiskelijoille. Opiskelijoilla on mahdollisuus näyttää osaamistaan suorittamalla ammattiosaamisen näyttöjä. Näyttöjä suoritetaan jokaisesta ammatillisten aineiden opintokokonaisuudesta. Yhdestä ammatillisesta opintokokonaisuudesta voidaan suorittaa yksi koko näyttö tai useampi osanäyttö.

Työssäoppimisjaksot ovat kuuluneet ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmaan jo useiden vuosien ajan. Työssäoppimisjaksoilla opiskelijat saavat tehdä oman ammattialansa töitä aidossa työympäristössä. Opiskelijoilla on mahdollisuus oppia työtehtävien lisäksi työelämän pelisääntöjä, kuten työaikojen noudattamista, työturvallisuusasioita, ongelmaratkaisutaitoja ja vuorovaikutustaitoja. Oppilaitokset ovat solmineet lähialueen yritysten kanssa työssäoppimispaikkasopimuksia, ja työelämän edustajia on koulutettu työpaikkaohjaajiksi.

Suupohjan ammatti-instituutti on Suupohjan koulutuskuntayhtymän omistama ammatillista peruskoulutusta järjestävä oppilaitos. Oppilaitokseen kuuluu ammattioppilaitos, kauppaoppilaitos, maatalousoppilaitos sekä yrityspalvelut. Oppilaitoksen opiskelijat tulevat kahdeksan jäsenkunnan alueelta ja enenevässä määrin myös muilta paikkakunnilta ympäri Suomea. Oppilaitoksessa opiskelee myös ulkomaalaisia opiskelijoita, joten kansainvälisyyden merkitys lisääntyy.

Suupohjan ammatti-instituuttiin perustettiin näyttötoimikunta 1.1.2006 alkaen. Näyttötoimikunnan vastaa sille laissa (601/2005 § 25a) osoitetuista tehtävistä. Oppilaitoksessa on järjestetty ammattiosaamisen näyttöihin liittyvää koulutusta opettajille ja koko henkilökunnalle syksystä 2005 asti. Opettajilla on ollut mahdollisuus päivittää ammattitaitoaan osallistumalla työelämäjaksolle jossain oman ammattialansa työpaikassa.

Oppilaitoksen opettajille on järjestetty myös OPEKON järjestämää näyttökoulutusta. Näyttökoulutuksen tarkoituksena on auttaa opetuksen järjestäjää ja opettajia suunnittelemaan ammattiosaamisen näyttöjä, niiden toteutusta, arviointia ja poistamaan turhia ennakkoluuloja sekä pelkoja näyttöjä kohtaan. Koulutukseen aikana opettajat tekivät

ryhmissä kehittämishankkeita, joita voidaan hyödyntää työkaluina ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Se opettajien ryhmä johon itse kuuluin suunnitteli opettajia varten ohjeita siitä, mitä asioita pitää ottaa huomioon näyttöihin valmentauduttaessa. Kirjasimme muistiin mitä asioita pitää ottaa huomioon oppilaitos- ja työpaikkanäytöissä, ennen näyttöä, näytön kuluessa sekä arvioinnissa. Toinen opettajien ryhmä suunnitteli oppilaita varten ohjeita ammattiosaamisen näytöstä ja sen toteuttamisesta.

Ohjeita suunnittelimme yhdessä koko ryhmänä, mutta teoriaosuuden ja pohdinnan lupasin kirjoittaa yksin, koska hyödynnän tätä samaa materiaalia myös omassa opettajaopintojen kehittämishankkeessani. Pohdinnassa mietin, mitä muutoksia omalla työpaikallani eli maatalousoppilaitoksessa, ammattiosaamisen näytöt tuovat opetukseen, käytännöntyöhön ja miten näytöt toteutetaan. Ensimmäisen vuoden näytöt suoritetaan oppilaitoksessa tapahtuvina näyttöinä kesäjaksolla, jolloin opiskelijat osallistuvat kasvinviljelyn, teknologian, kotieläintuotannon ja metsänhoidon työtehtäviin.

Esimerkkinä näytöistä käytän kotieläintuotannon näyttöä, joka suoritetaan oppilaitoksen tuotantorakennuksessa parityöskentelynä. Näyttö tapahtuu osanäyttönä ja siinä näytetään osaaminen kahdessa opintokokonaisuudessa, jotka ovat yrittäminen maaseutuymäristössä ja maatalouden yleistaidot.

2 AMMATILLISEN PERUSKOULUTUKSEN TAVOITTEET

Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin. Koulutus antaa yhdellä tutkinnon osa-alueella erikoistuneemman osaamisen sekä työelämän edellyttämän ammattitaidon. Tutkinnon suoritettuaan opiskelijalla on valmiudet sijoittua työelämään, selviytyä alansa vaihtelevista tehtävistä muutoksista huolimatta sekä kykyä kehittää jatkuvasti ammattitaitoaan. Yhteistyöllä elinkeinoelämän ja työpaikkojen kanssa varmistetaan että koulutus vastaa työelämän ammattitaitovaatimuksia. (Opetushallitus 2001, 9.)

Ammatillisessa perusopetuksessa taataan opiskelijoille jatko-opintovalmiudet tarjoamalla mahdollisuus suorittaa monipuolisia vapaasti valittavia opintoja. Koulutuksen pitäisi kannustaa opiskelijaa harrastuksiin ja persoonallisuuden kehittämiseen. Oppimisympäristön pitäisi olla myönteinen ja avoin. Näin opiskelijoiden elämäntaidot vahvistuvat ja heistä tulee vastuuntuntoisia ja velvollisuuksistaan huolehtivia kansalaisia ja työyhteisön jäseniä. Opetuksessa pitää huomioida myös mahdolliset oppimisvalmiuksiltaan ja tavoitteiltaan erilaiset opiskelijat ja tukea heidän opiskeluaan yhdessä vanhempien ja asiantuntijoiden kanssa. (Opetushallitus 2001,9.)

Ammatillisen koulutuksen tulee antaa opiskelijoille kaikille aloille yhteisiä valmiuksia, kuten kansainvälisyys, kestävä kehityksen eristäminen, teknologian ja tietotekniikan hyödyntäminen, yrittäjäjyys, valmiudet laadukkaaseen ja asiakaslähtöiseen toimintaan, kuluttajaosaamiseen sekä valmiudet työsuojelusta ja terveydestä huolehtimiseen. Opiskelijoiden pitää saada koulutuksen aikana valmiudet kaikille aloille yhteiseen ydinosaamiseen, kuten oppimistaitojen kehittymiseen, ongelmaratkaisutaitoihin, vuorovaikutus- ja viestintätaitoihin, yhteistyötaitoihin sekä eettisiin ja esteettisiin taitoihin. (Opetushallitus 2001, 11 - 12.)

2.1 Ammatillinen koulutus muutoksessa

EU:n mukanaantuomat haasteet ovat pakottaneet maatalousopetuksen muuttumaan. Enää ei riitä, että osaa lypsää lehmiä ja hoitaa sikoja tai osaa viljellä omat pellot ja hoitaa omat metsät. Tilojen pitää olla nykypäivänä kuin yrityksiä, joissa kaikki työt suunnitellaan etukäteen, kirjanpito on ajan tasalla, tilan toiminta on tehokasta ja kai-

kessa tilan toiminnassa otetaan huomioon laatu- ja ympäristöasiat. Maatilojen asiakkaat, kuten meijerit ja teurastamot haluavat sitoa tuottajia solmimalla tuotantosopimuksia ja haluamalla tilojen tuottavan sellaisia tuotteita, jotka täyttävät niiden laatuvaatimukset.

Ammattiosaamisen näyttöjen mukaantulo osaksi opiskelijoiden arviointia vaatii muutoksia koulutuksen järjestäjän, opettajien ja työelämän asenteissa. Työssäoppiminen eli työpaikalla oppiminen tuli pysyväksi osaksi opetusta ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelmaan vuosituhannen vaihteessa. Koulutuksen järjestäjät ovat solmineet työelämän kanssa yhteisiä pelisääntöjä siitä kuinka työssäoppiminen toteutetaan. Vaikka työssäoppimisesta saadut kokemukset ovat myönteisiä, niin vielä on paljon tehtävää, jotta työssäoppimisesta tulee luonteva osa ammatillista koulutusta. Opettajia ja opetushenkilöstöä on koulutettava tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa.

(www.edu.fi/julkaisut/tyoelamaoppi.pdf)

Opettajien työelämäjaksot antavat opettajille mahdollisuuden päivittää omaa työelämäosaamistaan niin sanotuissa oikeissa töissä. EU:n rakennerahastojen tuella on ollut mahdollista järjestää näitä opettajien työelämäjaksoja. Työelämä kehittyy ja teknologia lisääntyy, joten myös ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuu uusia odotuksia. Pysyäkseen kehityksessä ajan tasalla opettajien on koulutettava itseään ja päivitettävä ammatillista osaamistaan. (www.edu.fi/julkaisut/tyoelamaoppi.pdf)

Opiskelijalle työssäoppiminen antaa mahdollisuuden päästä työskentelemään haluamallaan ammattialalla aidossa työympäristössä. Opiskelija oppii arvioimaan itseään työntekijänä ja työyhteisön jäsenenä. Työssäoppimispaikka voi olla tukemassa opiskelijan ammatinvalintaa ja antaa eväitä työelämää varten. Työssäoppimispaikoissa opiskelija työskentelee eri-ikäisten, erilaisen koulutuksen saaneiden, eri asemassa olevien sekä eri kulttuureja edustavien ihmisten kanssa. Työpaikoilla tulee esiin opiskelijan vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot. (www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/mahdop.html)

2.2 Työelämäyhteistyön merkitys

Työssäoppiminen on tärkeä osa ammatillista peruskoulutusta. Koulutuksen järjestäjä yhdessä työelämän kanssa vastaa työssäoppimisesta sekä ammattiosaamisen näytöistä ja niiden suunnittelusta, arvioinnista ja kehittämisestä opetussuunnitelman pohjalta.

Vastuu työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen järjestämisestä ja suunnittelusta lankeaa edelleen opettajien tehtäväksi, mutta työelämä pitäisi ottaa entistä enemmän mukaan jo suunnitteluvaiheessa. Näin pystytään ottamaan paremmin huomioon ammattialan erikoisosaaminen ja löytää jokaiselle opiskelijalle hänen koulutusalaansa parhaiten sopiva työssäoppimispaikka.

Työssäoppiminen antaa työpaikalle ja yritykselle mahdollisuuden olla mukana ammatillisen koulutuksen kehittämisessä ja suunnittelussa, mahdollisuuden hyödyntää oppilaitoksen osaamista, asiantuntemusta ja koulutuspalveluja, mahdollisuuksia oppia tuntemaan nuorten odotuksia ja ajatusmaailmaa, kehittää työpaikkojen oppimiskulttuuria sekä työntekijöiden kouluttamista ja saada osaavaa työvoimaa. Näin myös työelämällä on mahdollisuus olla vaikuttamassa siihen, minkälaisia opiskelijoita tulee työssäoppimaan ja valmistuu ammattiin. (www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/mahd.html)

Koulutuksen järjestäjän kannalta on tärkeää luoda tiivis työssäoppimispaikkaverkosto ja kouluttaa työpaikkaohjaajia sekä perehdyttää työssäoppimispaikkojen henkilökuntaa ja näin varmistaa, että opiskelija saa parhaan mahdollisen tuen. Työssäoppimispaikkojen tulee olla sellaisia, jossa opiskelija voi näyttää osaamisensa mahdollisimman aidossa työtilanteessa, ja että opiskelijalla on mahdollisuus käyttää alalla tarvittavia laitteita, materiaaleja ja oppia alalla vaadittavia erityistaitoja.

Samalla alueella toimivien maatalousalanoppilaitosten oli mahdollisuus hakea Opetushallituksen avustusta ammatillisen koulutuksen kehittämiseen. Ehtona oli, että maatalousoppilaitokset muodostavat kolmen – neljän oppilaitoksen / koulutuksen järjestäjien verkostoja. Yhteistyön tarkoituksena on selkeyttää oppilaitosten välistä työnjakoa, lisätä työssäoppimisen yhteistyötä eri koulutuksen järjestäjien kesken, perustaa työssäoppimispaikkarekisteri ja eristää maatalousoppilaitosten ympäristösertifiointiin tähtävää kehittämistyötä.

Opetushallituksen tarkoituksena on varmasti samalla kartoittaa maatalousoppilaitosten valmiuksia opetusmaatilojen kestävän kehityksen eristämiseen. Oppilaitokset joutuvat panostamaan ympäristöasioiden hoitoon pysyäkseen kilpailussa mukana. Mielestäni tämä lisää maatalousopetuksen laatua, koska opetuksessa huomioidaan ympäristöasiat entistä paremmin. Oppilaitokset jotka hakevat ympäristösertifikaattia näyttävät esimerkillään ottavansa vakavasti ympäristöasiat.

3 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT

Nuorten ammatillisessa koulutuksessa otettiin 1.8.2006 käyttöön ammattiosaamisen näytöt osana opiskelija-arviointia. Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia säätelevät Laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta muutoksi-
neen (L 630/1998, L 479/2003, L 601/2005, A 811/1998, A 603/2005) sekä Opetus-
hallituksen määräys (M 32/011/2005) ammatillisten perustutkintojen opetussuunni-
telman perusteista (Opetushallitus 2006, 6).

Ammattiosaamisen näytöt ovat työtilanteita tai työprosesseja, jotka koulutuksen jär-
jestäjä suunnittelee, toteuttaa ja arvioi yhdessä työelämän kanssa. Ammattiosaamisen
näyttö pitää antaa kaikista ammatillisista opintokokonaisuuksista (90 ov). Yhteisistä
aineista (20 ov) ei anneta erillistä näyttöä, eikä niistä valinnaisista opinnoista, jotka
sisältävät yhteisiä opintoja tai lukio-opintoja. Myös vapaasti valittavista opinnoista (10
ov) voidaan suorittaa ammattiosaamisen näyttö koulutuksen järjestäjän päätöksellä,
jos opinnot ovat ammatillisia. (Opetushallitus 2006, 6.)

3.1 Ammattiosaamisen näyttöjen tehtävä

Ammattiosaamisen näyttöjen avulla varmistetaan koulutuksen laatua ja vahvistetaan
työelämäyhteyksiä ja yhtenäistetään opiskelijan arviointia sekä annetaan palautetta
opiskelijan käytännön ammattitaidosta. Ammattiosaamisen näyttöjen avulla opiskeli-
joiden on helpompi siirtyä työelämään. Koulutuksen järjestäjät saavat ammattiosaami-
sen näyttöjen avulla tietoa opetussuunnitelmien, opetusjärjestelyiden sekä ohjaus- ja
tukitoimien toimivuudesta ja niiden avulla tuotetaan tietoa oppimistulosten kansalli-
seen arviointiin. (Opetushallitus 2006, 7.)

Opiskelijalle ammattiosaamisen näytöt tuovat tavoitteellisuutta opiskeluun, ja ne yh-
denmukaistavat arviointia. Opiskelusta tulee enemmän työelämälähtoisempää ja käy-
tännönläheisempää. Opiskelijat voivat osoittaa ammatillisen osaamisensa käytännössä,
joten opiskelumotivaatio lisääntyy. Opiskelusta tulee ammattiosaamisen näyttöjen
myötä yksilöllisempää, ja opiskelijoiden on helpompi työllistyä. Opiskelijat suoritta-
vat ammattiosaamisen näyttöjä erilaisissa näyttöympäristöissä, joka edellyttää, että
jokainen opiskelija tekee henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman yhdessä opettajan ja

työpaikkaohjaajan kanssa. Tekemällä ammattiosaamisen näytön suunnitelman opiskelija sisäistää sen, mitä osaamista arvioidaan ja millaisia kriteerejä arvioinnissa käytetään. (Opetushallitus 2006, 7.)

Ammattiosaamisen näytöt monipuolistavat arviointimenetelmiä, ja opiskelijoilla on mahdollisuus käytännön tekemisellä näyttää käden taitojaan. Työpaikalla oman alan ammattilaiselta saatu palaute kasvattaa opiskelijan ammatti-identiteettiä ja työelämää tulevalle arvioijalle halutaan näyttää parasta osaamista. Myös työpaikkaa hakiessa opiskelija voi ammattiosaamisestaan saamalla näyttötodistuksella osoittaa ammattitaitoaan. (Opetushallitus 2006, 7.)

Ammattiosaamisen näytöt ohjaavat opetusta ja arviointia opetussuunnitelman perusteiden ja muuttuvan työelämän tarpeiden suuntaiseksi ja monipuolistavat opiskelijan arviointia ja arviointimenetelmiä. Opettajilta edellytetään keskinäistä yhteistyötaitoa ja tiivistä yhteistyötä työelämän kanssa. Ammattiosaamisen näyttöjen avulla työssäoppimisesta ja muustakin opetuksesta tulee tavoitteellisempaa ja käytännönläheisempää, ja niiden avulla opettajilla on mahdollisuus ylläpitää ammattitaitoaan. Ammattiosaamisen näytöt antavat koulutuksen järjestäjälle välineitä itsearviointiin ja tietoa koulutuksen kehittämisen työkaluiksi. (Opetushallitus 2006, 8.)

Oppilaitosten ja työssäoppimispaikkojen yhteistyön merkitys kasvaa ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönoton myötä. Koulutuksen järjestäjän tulee suunnata voimavaroja uudentyyppiseen opettamiseen ja arviointiin. Opetus, joka on jaksettu laajoiksi työelämälähtöisiksi kokonaisuuksiksi, ja käytännöt, jotka mahdollistavat opettajien sekä työpaikkaohjaajien osaamisen joustavan hyödyntämisen, tukevat ammattiosaamisen näyttöjä. (Opetushallitus 2006, 8.)

Työelämälle ammattiosaamisen näytöt tuovat mahdollisuuden vaikuttaa siihen, millaisia työntekijöitä alalle valmistuu. Näytöt varmistavat alalle valmistuvien työntekijöiden ammatillisen osaamisen ja koulutuksen työelämävastaavuuden. Ammattiosaamisen näytöt helpottavat työelämässä rekrytointia eli uusien työntekijöiden etsimistä ja perehdyttämistä. Ammattiosaamisen näytöt varmistavat eri oppilaitoksissa tasalaatuisemman ammatillisen koulutuksen ja antavat työyhteisölle mahdollisuuden tulla mukaan oppimaan. Ammattiosaamisen näytöistä saatu näyttötodistus kertoo opiskelijan arvosanan lisäksi sen, millaisia näyttöjä opiskelija on tehnyt ja tiedon siitä, minkälai-

sessä työpaikassa näytöt on annettu. Näyttötodistuksen avulla opiskelija voi entistä paremmin osoittaa millaista osaamista hänellä on. (Opetushallitus 2006, 8 - 9.)

3.2 Kansallinen ammattiosaamisen näyttöaineisto

Kaikilla ammatillisilla perustutkinnoilla on oma kansallinen ammattiosaamisen näyttöaineistonsa, joka on laadittu voimassa olevan opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden pohjalta. Näyttöaineisto on tarkoitettu koulutuksen järjestäjien, opettajien ja työpaikkaohjaajien työkaluksi, jonka avulla he voivat suunnitella ja toteuttaa oman alansa ammattiosaamisen näyttöjä. Näyttöaineistoa hyödyntämällä koulutuksen järjestäjä voi varmistua siitä, että tutkinnossa vaadittava ammatillinen osaaminen toteutuu näytöissä. (Opetushallitus 2006, 9.)

Jokainen opintokokonaisuus sisältää näytön kuvauksen, joka määrittää sen opintokokonaisuuden keskeisen osaamisen, joka ammattiosaamisen näytöllä osoitetaan. Näyttöaineisto antaa ohjeet siitä, millaisissa olosuhteissa ja millaisissa ympäristössä tai työyhteisössä ammattiosaamisen näyttö olisi hyvä suorittaa. Näyttöaineistossa määritellään myös millaisia materiaaleja, välineitä ja laitteita tarvitaan työssäoppimispaikassa, jossa näyttö suoritetaan, jotta opiskelija pystyy osoittamaan osaamisensa luotettavasti. Näytön arviointiin näyttöaineistossa on määritelty arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit. Arvioinnin kohteet ohjaavat arvioijaa kiinnittämään huomio arvioinnissa keskeisiin asioihin, ja arviointikriteerit auttavat arvioijaa suhteuttamaan opiskelijan osaamisen tason suhteessa ennalta asetettuihin tavoitteisiin. (Opetushallitus 2006, 9 - 10.)

4 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN SUUNNITTELU

Opiskelun alkuvaiheessa opiskelijalle tehdään henkilökohtainen opetussuunnitelma (HOPS), jota käytetään apuna ammattiosaamisen näyttöjä suunniteltaessa.

Opiskelijan henkilökohtaisessa opetussuunnitelmassa määritellään,

- *millaisia näyttöjä opiskelija suorittaa (näyttötilanteet ja –ympäristöt)*
- *kuinka suuren osan näyttötilanteet kattavat näytettävästä opintokokonaisuudesta*
- *mitkä ovat arvioinnin kohteet ja kriteerit*
- *milloin näyttö annetaan*
- *miten aiemmin hankittu osaaminen tai suoritettut ammattiosaamisen näytöt tunnustetaan* (Opetushallitus 2006, 40).

Opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma kannattaa laatia kansallista näyttöaineistoa apuna käyttäen. Näin varmistetaan, että näyttö kattaa opintokokonaisuuden keskeisen ammatillisen osaamisen. Jos näyttö ei kata koko keskeistä ammatillista osaamista niin se, kuinka näyttöä täydennetään, pitää kirjata opiskelijan henkilökohtaiseen opetussuunnitelmaan. Ammatillisesta opintokokonaisuudesta voidaan suorittaa koko näyttö tai useita osanäyttöjä. Samassa näytössä voidaan osoittaa myös useampien opintokokonaisuuksien keskeistä osaamista yhdellä kertaa. (Opetushallitus 2006, 40.)

Työpaikassa tapahtuvissa näytöissä opiskelijan henkilökohtaista suunnitelmaa tehdään yhdessä työelämän kanssa. Näin työpaikkojen olosuhteet tulevat otetuiksi huomioiksi ja jokaisen työpaikan kohdalla selvitetään mitä osaamista työpaikalla voidaan näyttää. Näyttöpaikasta riippumatta kaikissa näytöissä ovat samat arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit, mutta työpaikan tarjoamat mahdollisuudet vaikuttavat siihen, kuinka kattavasti ne voidaan työpaikalla näyttää ja arvioida. Jos työpaikalla ei voida osoittaa kaikkea keskeistä ammatillista osaamista, niin opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan, miten ja missä puuttuva ammatillinen osaaminen suoritetaan. (Opetushallitus 2006, 40 - 41.)

5 OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEA

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että opiskelija saa riittävästi ohjausta ja tukea ammattiosaamisen näyttöjen suorittamiseen (M 32/011/2005 luku 4.3). Lähtökohtana on, että ohjauksessa ja tukitoimissa opiskelija otetaan huomioon yksilönä ja opiskelijaa ohjataan moniammatillisena yhteistyönä. Vaikka päävastuu oppilaan ohjauksesta jää edelleen opettajien tehtäväksi, niin ammattiosaamisen näyttöihin valmistamisessa voi olla mukana opettajien lisäksi myös työpaikkaohjaajat, opiskelutorit sekä opinto-ohjaajat. (Opetushallitus 2006, 36).

Hyvän ohjauksen avulla opiskelija saa valmiuksia ja tukea omien opintojensa suunnitteluun sekä oman osaamisensa arviointiin ja kehittämiseen. Opiskelijan opinnoissa etenemistä, ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja suorittamista sekä ammattitaidon kehittymistä tukee opiskelijan kanssa yhdessä laadittu henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa pitää ottaa huomioon, jos opiskelijalla on oppimisvaikeuksia tai hän tarvitsee erityistä tukea suoriutuakseen opinnoista. Näyttösuunnitelmassa otetaan huomioon opiskelijan vahvuudet ja mahdollinen tuen tarve tinkimättä ammattitaitovaatimuksista. (Opetushallitus 2006, 36).

Ohjaus- ja tukitoimet kuuluvat osaksi opetusta, joten opettajan tai työpaikkaohjaajan on varmistettava, että opiskelija on ymmärtänyt opetettavan asian. Opiskelijalle on hyvä selittää epäselvät asiat tarvittaessa eri tavalla, tuoda esiin opiskelijan vahvuuksia, kannustaa opiskelijaa itsearviointiin ja tukea opiskelijaa oman osaamisensa kehittämässä. Yleisiin tukitoimiin kuuluvat tärkeänä osana myös ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät tukitoimet. Opiskelijat tarvitsevat ohjausta ja tukea ennen näyttöä, näytön alkaessa ja aikana sekä näytön jälkeen. Ohjauksen apuvälineinä voidaan käyttää kansallisia ammattiosaamisen näyttöaineistoja sekä muita valtakunnallisia näyttöihin liittyviä ohjaus- ja tukimateriaaleja kuten esitteet, oppaat sekä näyttösuunnitelman laadintaohjeet ja lomakkeet. (Opetushallitus 2006, 36).

6 NÄYTTÖÖN VALMENTAMINEN, OHJEITA OPETTAJALLE

OPEKON järjestämään näyttöihin liittyvään koulutukseen osallistuvista Suupohjan ammatti-instituutin opettajista osa teki koulutukseen kuuluvaksi kehittämishankkeeksi *Näyttöön valmentaminen, ohjeita opettajalle*. Toinen opettajien ryhmä teki kehittämishankkeeksi *Näyttöön valmentaminen, ohjeita opiskelijoille*. Itse kuului ensimmäiseen opettajien ryhmään. Ryhmässämme oli kaksi opettajaa kauppaoppilaitoksesta ja viisi opettajaa maatalousoppilaitoksesta.

Laadimme ohjeita yleisellä tasolla paneutumatta eri ammattialojen eroavaisuuksiin näyttöjä suunniteltaessa. Tarkoituksena oli suunnitella opettajan työkaluksi yhdelle sivulle mahtuva asialista siitä mitä opettajan pitää ottaa huomioon valmentaessaan opiskelijaa näyttöihin. Päätimme tehdä kaksi erillistä paperia, toisen oppilaitoksessa tapahtuvaa ja toisen työpaikassa tapahtuvaa näyttöä varten. Teimme ohjeet yleisellä tasolla, koska Suupohjan ammatti- instituutissa on kolme eri oppilaitosta, joilla kaikilla on hyvin erilaiset koulutusohjelmat. Työssäoppimispaikat eroavat suuresti oppilaitosten välillä, joten olisi ollut mahdotonta tehdä yksityiskohtaisempia ohjeita opettajalle. Nyt jokainen opettaja voi käyttää tekemiämme ohjeita oppilaiden näyttöön valmentamisen muistilistana.

Aluksi keräsimme esille tulevia tärkeitä asioita luettelon muotoon. Mietimme mitä asioita opettajan pitää ottaa huomioon ennen näyttöä, näytön kuluessa ja arviointikeskustelussa. Yksi ryhmämme opettaja oli jo pitänyt ensimmäisen näytön opiskelijaryhmälleen, joten hyödynsimme hänen kokemuksiaan listaa suunnitellessamme. Aika pian huomasimme, että on hyvä tehdä kaksi erillistä ohjetta, koska oppilaitoksessa tapahtuva näyttö poikkeaa aika paljon työpaikassa tapahtuvasta näytöstä. Käsittelen myöhemmin työssäni oppilaitos- ja työpaikkanäyttöjä tarkemmin.

Vaikka kansallisissa *Ammattiosaamisen näytöt käyttöön* - oppaassa korostetaan monessa yhteydessä, että ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelu pitäisi tehdä yhdessä työelämän kanssa, niin todellisuudessa päävastuu suunnittelusta jää opettajalle. Tulevaisuudessa toivottavasti tämä yhteistyö lisääntyy opettajien ja työelämän kesken, ja työelämä ottaa enemmän osaa myös suunnitteluun eikä vain toteutukseen. Osallistumalla myös työssäoppimisen suunnitteluun ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnitte-

luun työelämä pystyy paremmin vaikuttamaan siihen, minkälaisia opiskelijoita se haluaa työssäoppimaan ja mitkä ovat ne keskeiset ammatilliset osaamisalueet, jotka soveltuvat kyseiseen työpaikkaan suoritettaviksi.

Mielestäni ammattiosaamisen näytöt työpaikoissa lisäävät työelämän kiinnostusta ammatilliseen koulutukseen. Kehitys voi olla hidasta, mutta kun työelämä huomaa mahdollisuuden olla vaikuttamassa ammatilliseen koulutukseen kiinnostus yhteistyöhön lisääntyy. Maatalousalalla on jo pidempään pyritty järjestämään koulutusta joka vastaisi maaseudun muuttuviin tarpeisiin.

Vaikka osa opetuksesta on siirtynyt työpaikoille työssäoppimisen tultua pysyväksi osaksi opetussuunnitelman määrittelemää opetusta, niin silti opettajien rooli on erityisen tärkeä. Opettajan tehtävänä on huolehtia, että opiskelijoille on opetettu opintokokonaisuuden keskeiset asiat ennen kuin opiskelija menee työssäoppimisjaksolle tai suorittamaan ammattiosaamisen näyttöä opintokokonaisuudesta. Opettajan tehtävänä on perehdyttää opiskelijoita työssäoppimiseen ja ammattiosaamisen näyttöihin liittyvissä asioissa, opastaa heitä löytämään sellainen työsisäoppimispaikka, joka tukee heidän ammatillista kehittymistään sekä allekirjoittaa varsinaiset työssäoppimiseen ja ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät sopimukset.

Suosittelavaa olisi, jos koulutuksen järjestäjä huolehtisi työssäoppimispaikkojen henkilöstön perehdyttämisestä järjestämällä työpaikkaohjaajakoulutusta. Usein kuitenkin työssäoppimispaikan perehdyttäminen jää opettajan tehtäväksi solmittaessa uusia työssäoppimispaikkasopimuksia. Tämän vuoksi olisi hyvä, jos työelämä olisi aktiivisempi tulemaan mukaan jo työssäoppimisjakson suunnitteluun. Näin ei jäisi vääriä mielikuvia siitä mikä työpaikkaohjaajan rooli on opiskelijan ohjauksessa. Ammattiosaamisen näyttöjen tullessa osaksi opiskelijoiden arviointia korostuu työssäoppimisjakson tärkeys opiskelijan ammatillisen kehittymisen kannalta.

Oppilaitoksessa opiskelija opiskelee opintokokonaisuuteen vaadittavan keskeisen ammatillisen tiedon ja saa suorittaa ammattialaansa kuuluvia työtehtäviä. Työssäoppimispaikassa opiskelija on aidossa työyhteisössä ja joutuu käyttämään monenlaisia taitoja selviytyäkseen päivittäisistä työtehtävistä ja vuorovaikutustaitoja toimiessaan työyhteisön jäsenenä. Ammattiosaamisen näyttöjen tarkoituksena on antaa opiskelijalle mahdollisuus näyttää aidossa työtilanteessa ammatillinen osaamisensa.

Opettajan tehtävä on huolehtia, että opiskelija saa suorittaa työssäoppimisjaksolla sellaisia työtehtäviä ja saa käyttää sellaisia materiaaleja ja laitteita, jotka vahvistavat ja lisäävät opiskelijan ammatillista osaamista. Aikaisemmin työssäoppimisjaksolla opiskelija joutui usein tekemään vähemmän tärkeitä tehtäviä ja harvemmin ammattitaitoa vaativia tehtäviä. Nykypäivänä kun työelämä otetaan enemmän mukaan suunnittelemaan työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä, niin suhtautuminen opiskelijoiden työpanokseen työpaikalla muuttuu. Opiskelijassa nähdään tulevaisuuden ammattiosaaja, jonka ohjaamiseen kannatta panostaa. Opiskelijan antaman myönteisen palautteen välityksellä työpaikka luo myönteisen kuvan toiminnastaan ja työpaikalla on mahdollisuus olla mukana kouluttamassa oman alansa osaajia.

6.1 Oppilaitoksessa tapahtuva näyttö

Usein opiskelijoiden ensimmäiset ammattiosaamisen näytöt suoritetaan oppilaitoksissa tapahtuvina näyttöinä tai osanäyttöinä. Nämä ensimmäiset näytöt ovat tärkeitä harjoitusnäyttöjä opiskelijalle hänen osaamisestaan ennen kuin siirrytään työssäoppimispaikalla tapahtuviin näyttöihin. Opiskelijat opettelevat oman oppilaitoksen työjaksoilla suorittamaan oman ammattialansa töitä, opettelevat käyttämään niitä työvälineitä ja materiaaleja, joita oppilaitoksissa on.

Opettajan pitää varmistua ennen oppilaitoksessa tapahtuvaa näyttöä, että opiskelijalla on näytettävän aineen/ opintojakson tai opintokokonaisuuden perustiedot hallinnassa ja hän on ollut mukana käytännötyössä ja hallitsee näin omaan alaan liittyvät työturvallisuusasiat. Opiskelija näyttää ammattiosaamisen näytössä osaamistaan eikä epäonnistumistaan. Jos opettaja ja työpaikkaohjaaja ovat sitä mieltä, että opiskelija ei ole valmis vielä näyttämään osaamistaan, niin hänelle pitää antaa mahdollisuus lisäopetukseen ja käytännönharjoitteluun.

Opiskelija on perehdytettävä ammattiosaamisen näyttöihin ja hänelle on annettava riittävästi ohjausta ennen näyttöä. Opiskelijalle on tähdennettävä, että onnistuminen näytöissä vaatii hyvää valmistautumista, joten opiskelijan kannattaa osallistua opetukseen aktiivisesti. Opiskelijalle kannattaa myös tähdentää, että näyttö kannattaa suorittaa huolellisesti, sillä pelkkä nopeus ei takaa hyvää arvosanaa näytöstä. Opiskelijaa

pitää kannustaa ja opettaa itsearviointiin, että hän pystyy arvioimaan itseään oikein ja kriittisesti.

Opiskelijalle pitää kertoa näytön arviointikriteerit ymmärrettävästi, jotta hän tietää mitä osaamista vaaditaan kiitettävään arvosanaan. Opiskelija opettelee tekemään näyttösuunnitelman, jossa hän kertoo vaihe vaiheelta mitenkä näyttötilanne etenee ja mitä osaamista näyttössä tarvitaan. Suunnitelman avulla opiskelija osoittaa sisäistäneensä mitä osaamista näyttössä arvioidaan. Opiskelijan näyttöjä kohtaan tuntemaa jännitystä voidaan vähentää järjestämällä harjoitusnäyttö, jossa joku edellisen vuosikurssin opiskelija suorittaa näytön.

Oppilaitosnäytössä pitää näyttötilanne järjestää mahdollisimman aidoksi työtilanteeksi, jossa opiskelija pystyy osoittamaan oman ammattialansa perusosaamista. Opettajien pitää varmistaa, että näyttöpaikan työturvallisuusasiat ovat kunnossa ja näyttöpaikalla on käytettävissä asiaan kuuluvat suojaimet. Myös koneiden ja laitteiden käyttöohjeet pitää olla käytettävissä. Edellisen vuosikurssin opiskelijan suorittaman harjoitusnäytön avulla opiskelija joka antaa näytön saa kuvan siitä mitä näyttössä tapahtuu. Opettaja varmistuu siitä, että työtehtävä ja näyttöpaikka soveltuvat kyseisen näytön suorittamiseen.

Opiskelijalle annetaan ennen näytön alkamista selkeät toimintaohjeet siitä, mitä osaamista näyttössä arvioidaan. Ammattiosaamisen näyttössä arvioidaan koko näyttötilannetta eikä pelkästään saavutettua lopputulosta. Opettajan on keskeytettävä näytön suorittaminen, jos näytön jatkuminen aiheuttaa vaaratilanteen näytön suorittajalle tai ympäristölle. Oppilaitoksissa näyttöjä valvovat opintokokonaisuudesta riippuen opettaja tai työpaikkaohjaaja (esim. karjanhoitaja, työnjohtaja tai muu ammattialansa asiantuntija) ja mukana voi olla myös yksi tai useampia vertaisarvioijia. Vaikka näyttö tapahtuu oppilaitosympäristössä, pitää näytön tekijältä vaatia ydinosaamisen lisäksi sosiaalisia taitoja, vuorovaikutustaitoja ja ongelmanratkaisutaitoja. Näyttötilanteesta luodaan opiskelijaa kannustava ja rohkaiseva kokemus, jossa opiskelijalla on mahdollisuus kokeilla oppimaansa ja kokea onnistumisen iloa osaamisestaan.

Arviointikeskustelussa pitää olla paikalla opiskelijan lisäksi näytön valvonut henkilö, joko opettaja tai muu ammattialan asiantuntija sekä mahdolliset vertaisarvioijat. Opettajan ei ole pakko olla itse valvomassa oppilaitoksessa tapahtuvia näyttöjä, jos näyttöä

valvomassa on joku muu pätevä koulutuksen järjestäjän valtuuttama työpaikkaohjaaja. Arviointikeskustelussa olisi kuitenkin tärkeää, että ammattiaineen opettaja olisi mukana, koska hän päättää opiskelijan lopullisesta arvosanasta.

Arviointikeskustelussa kuullaan ensin opiskelijan itsearviointi omasta onnistumisestaan. Seuraavaksi arvioinnin antavat mahdolliset vertaisarvioijat sekä näytön valvonut henkilö ja viimeisenä arvioinnin antaa ammattiaineen opettaja. Opettaja antaa oman arvionsa viimeisenä, koska hänellä on eniten kokemusta arvioinnista. Näin hänen arvionsa ei johdattele muita, vaan jokainen pystyy sanomaan rehellisesti oman arvionsa näytön onnistumisesta.

Arvioinnin tulee olla kannustavaa ja myös korjaavan palautteen pitäisi olla kehittävää ja rakentavaa, ettei opiskelija tuntisi itseään epäonnistuneeksi. Jos opiskelijan näyttö joudutaan hylkäämään riittämättömän osaamisen vuoksi, niin palautekeskustelun yhteydessä olisi hyvä sopia, mitä asioita opiskelijan tulee vielä harjoitella, ja milloin hän voi suorittaa uuden näytön tai täydentää näyttöä osanäytöllä.

6.2 Työpaikassa tapahtuva näyttö

Työpaikassa tapahtuva näyttö vaatii enemmän etukäteissuunnittelua ja järjestelyä kuin oppilaitoksessa tapahtuva näyttö. Opiskelijat valitsevat usein itse tulevan työssäoppimispaikkansa, mutta tarvittaessa oppilaitoksesta voidaan suositella hyväksi koettuja työssäoppimispaikkoja. Työssäoppimispaikan pitää olla sellainen, jossa opiskelija pystyy kehittymään omalla ammattialallaan tekemällä oikeita töitä. Työpaikan henkilökuntaa on perehdytettävä, jotta se osaa suhtautua oikein työssäoppijaan ja ymmärtää mitä ammattiosaamisen näytöt ovat.

Opettajan on varmistettava, että työssäoppimaan lähtevällä opiskelijalla on oman ammattialansa perustiedot hallinnassaan, koska työssäoppimisjakson aikana opiskelijan tutustuttua työpaikan työtehtäviin ja henkilöstöön hän suorittaa ammattiosaamisen näytön, jossa hän osoittaa osaamistaan. Työpaikassa opiskelija pitää perehdyttää työpaikan työtehtäviin ja olosuhteisiin. Opiskelijalla pitää olla riittävät tiedot oman ammattialansa työturvallisuudesta. Joissakin työpaikoissa työntekijöiltä vaaditaan työturvallisuuteen liittyen työturvallisuuskortti, tulityökortti, hygieniapassi.

Myös ennen työpaikalla tapahtuvaa näyttöä opiskelijalle on tähdennettävä, että onnistuminen näytössä vaatii hyvää valmistautumista ja hänelle pitää painottaa, ettei yksin nopeus takaa onnistumista näytössä vaan tärkeintä on huolellisuus ja onnistunut kokonaisuus. Opiskelijaa pitää valmentaa itsearviointiin, jotta hän kykenee arvioimaan suoritustaan oikein ja kriittisesti. Tärkeää on myös se, että opiskelijalle on selvitetty ammattiosaamisen näytössä käytettävät arviointikriteerit ymmärrettävästi, että hän voi halutessaan pyrkiä kiitettävään arvosanaan.

Solmittaessa työssäoppimispaikkasopimusta opettajan on hyvä varmistua siitä, että työpaikalla voidaan suorittaa myös ammattiosaamisen näyttö. Työpaikalla opiskelijan on mahdollisuus näyttää ammatillinen osaamisensa oikeissa töissä ja oikeassa työympäristössä. Työssäoppimispaikassa pitää olla työturvallisuusasiat kunnossa, että näyttö voidaan turvallisesti suorittaa. Työmaalla tulee olla riittävä materiaali ja ammattialalla tarvittavat laitteet, jotta ammatillinen osaaminen voidaan näyttää riittävän kattavasti. Jos työpaikka ei sovellu koko näytön suorittamiseen, voidaan osa näytöstä suorittaa oppilaitoksessa, jolloin työelämän edustaja voi olla mukana arvioinnissa myös oppilaitoksessa.

Näyttötilanteessa opiskelijalle annetaan selkeät toimintaohjeet siitä, mitä ammattiosaamisen näytössä tapahtuu, ja mitä osaamista siinä arvioidaan. Ammattiosaamisen näytössä arvioidaan koko näyttötilannetta, ei pelkästään saavutettua lopputulosta. Näyttötilanteessa arvioidaan alalla vaadittavan ydinosaamisen lisäksi myös opiskelijan sosiaalisia taitoja, vuorovaikutustaitoja ja ongelmanratkaisutaitoja. Työpaikassa tapahtuvassa näytössä opiskelija pystyy osoittamaan näytössä kykynsä toimia työyhteisön jäsenenä ammatillisen osaamisensa lisäksi. Näyttötilanteessa opiskelijaa kannustetaan ja rohkaistaan, että hän pystyy parhaaseen mahdolliseen tulokseen. Jos näytön yhteydessä näyttöä valvova henkilö joutuu puuttumaan näytön kulkuun, jonkin oleellisen virheen vuoksi, pitäisi asia pystyä esittämään rakentavasti, ettei opiskelija tunne epäonnistuneensa, vaan huomaa virheensä ja ottaa virheestä opikseen.

Vaikka työpaikassa ja oppilaitoksessa tapahtuvissa näytöissä on otettava huomioon paljon samoja asioita, niin silti niissä on selviä eroja. Oppilaitosnäytössä osoitetaan ammatillisia perustaitoja joita sitten vahvistetaan työpaikkanäytössä. Työpaikassa opiskelija pystyy osoittamaan paremmin erikoisosaamistaan, kun hänellä on käytettävissään enemmän ammattialansa laitteita ja materiaaleja. Opiskelijalla on myös mah-

dollisuus luoda suhteita työelämään ja työllistyä. Työelämän edustajilla olisi mahdollisuus antaa palautetta oppilaitokselle siitä, mitä asioita teoriaopetuksessa pitäisi painottaa, jotta työssäoppimaan tuleva opiskelija pystyisi toimimaan työelämässä. Opettajat näkevät työelämässä tapahtuvissa näytöissä minkälaista osaamista oikeissa töissä tarvitaan, ja kuinka opiskelijat pystyvät hyödyntämään teoriaopetusta työelämässä.

7 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN ARVIOINTI

Ammattiosaamisen näytöt ovat osa opiskelijoiden arviointia, joten ne tuovat koulutukseen enemmän työelämävastaavuutta ja näin saadaan työelämä entistä enemmän mukaan ammattitaidon arviointiin. Tämän vuoksi työpaikassa tapahtuvassa ammattiosaamisen näytöissä yleensä arvioijina ovat opettaja, työelämän edustaja (työpaikkaohjaaja) ja opiskelija. Koulutuksen järjestäjän on arvioitava opintokokonaisuuksittain miten suuri merkitys arvioinnin luotettavuuden ja työelämävastaavuuden varmistamisen näkökulmasta on sillä, onko ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin osallistunut työelämän edustaja yhdessä opettajan kanssa. (Opetushallitus 2006, 43.)

Jos arviointi ei aina voi tapahtua kasvokkain, voi arviointikeskustelua käydä myös sähköisesti esim. videoneuvotteluna, puhelinneuvotteluna, keskustelualustoilla tai sähköpostitse. Opiskelijan kannalta olisi tärkeää, että kaikki kolme osapuolta olisivat mukana arviointikeskustelussa. Opiskelijat arvostavat työelämän edustajan antamaa arviota, ja työelämän edustajan läsnäolon on huomattu lisäävän opiskelijan motivaatiota ja parantavan näyttösuoritusta. Opettajan läsnäolo varmistaa tasapuolisemman arvioinnin opiskelijoiden kesken, koska opettajalla on pidempiaikainen kokemus kriteeriperusteisesta arvioinnista. (Opetushallitus 2006, 43.)

Ammattiosaamisen näytöissä arvioidaan työprosessien hallintaa, eli opiskelijan kykyä tehdä työsuunnitelma, mahdolliset etukäteisvalmistelut sekä toteutus ja viimeistely. Työtehtävien hallintakohde kuvaa opiskelijan kykyä hallita työmenetelmät, -välineet ja -materiaalit. Opiskelijalla pitää olla ennen ammattiosaamisen näyttöä hallinnassa kyseisellä ammattialalla vaadittavat työturvallisuusasiat, sillä näytössä arvioidaan työturvallisuuden noudattamista. Työn perustana olevan tiedon hallinta kuvaa kyseisellä ammattialalla vaadittavaa tietopohjaa ja sitä miten tiedonhallinta voidaan näytön aikana ja arviointikeskustelussa todentaa ja tarvittaessa selvitetään opiskelijan tekemisen taustallaoleva tietopohja, jos se ei näytössä tule riittävästi esiin. (Opetushallitus 2006, 44.)

Ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin osallistuvat henkilöt sopivat ennen näyttöä, mikä näytössä tehtävä työ on ja mitkä ovat arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit. Arvioija kerää näytön aikana tietoa opiskelijan osaamisesta työntekoa seuraamalla ja

havainnoimalla etukäteen sovittuja arvioinnin kohteita. Arviointia voi tehdä aistinvaraisesti tai mittaamalla, lisäksi arvioija voi haastatella näytön suorittajaa näytön päätteeksi ja tehdä näyttöä täydentäviä kysymyksiä. (Opetushallitus, 2006, 45.)

Opiskelijan arviointi voidaan kirjata muistiin erilliselle arviointilomakkeelle, jossa eri arviointikohteiden muistiinpanot on helppo palauttaa mieliin arviointikeskustelussa. Jos työpaikalla on hankala käyttää arviointilomaketta, voidaan suullisten arviointien perusteella arviointikeskustelussa koota yhtenäinen arviointi, jota vertaillaan sovittuihin arviointikriteereihin. Ammattiosaamisen näytöissä on tärkeää, että opiskelija itse arvioi omaa tekemistään ja osaamistaan. Opiskelijan tehtävä on verrata osaamistaan annettuihin tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Jos opiskelija on opiskelunsa aikana ollut mukautetussa opetuksessa, niin myös ammattiosaamisen näytön arviointi pitää tapahtua mukautetun arvioinnin mukaan. Tällöin olisi hyvä, jos erityisopettaja tai erityisopetuksesta vastaava on mukana suunnittelemassa ammattiosaamisen näyttöä. (Opetushallitus 2006, 45.)

Ammattiosaamisen näyttöjen päätteeksi arviointikeskustelussa opiskelija ja arviointiin osallistuvat henkilöt yhdessä käyvät läpi koko näytön vaihe vaiheelta. Tärkeää olisi, jos arviointikeskusteluun voisi osallistua opiskelijan lisäksi työelämän edustaja ja opettaja molemmat mahdollisuuksien mukaan. Näin varmistettaisiin tasapuolinen arviointi opiskelijoiden kesken. Opettajan tehtävänä arvioinnissa on huolehtia, että arviointi perustuu annettuihin arviointikohteisiin ja arviointikriteereihin. Opettaja päättää lopullisesta arvosanasta arviointikeskustelun perusteella. (Opetushallitus 2006, 45.)

8 OSANÄYTTÖ MAATALOUSOPPILAITOKSESSA

Suupohjan ammatti-instituutissa maatalousalan perustutkintoon kuuluu vähintään kaksi ammattiosaamisen näyttöä. Kaikille tutkinnon suorittajille pakollisten, tutkinnon ja koulutusohjelman yhteisten ammatillisten opintojen (opintokokonaisuudet Yrittäminen maaseutuympäristössä 20 ov ja Maatilatalouden yleistaidot 20 ov) näytön suorittavat nuorisoasteen opiskelijat pääasiassa oppilaitoksen opetusmaatilalla, aikuisopiskelijat omissa työpaikoissaan.

Näytön arviointiin osallistuvat tällöin oppilaitoksen opetusmaatilalla tai muun työpaikan ohjaava työntekijä tai vertaisarvioija, opettaja ja opiskelija. Työpaikan edustajia, vertaisarvioijia ja opettajia voi olla mukana useampiakin. Lopullisesta arvostuksesta päättää opettaja. Näyttö koostuu ainakin kolmesta osanäytöstä, jotka toimivat yhdistettyinä molempien mainittujen opintokokonaisuuksien näyttönä. Näytöt jotka muodostuvat osanäytöistä toteutetaan ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.

Näyttö 1, Yrittäminen maaseutuympäristössä 20 ov

Opintokokonaisuus keskeiset sisällöt ovat:

- elinkeinorakenteen kehityksen seuraaminen, maaseutua koskeviin asioihin vaikuttaminen ja elinvoimaisen maaseudun säilymisen edistäminen
- työelämässä toimiminen ja yritystoiminta
- tietotekniikan käyttö maatalousalalla
- traktorin ja työkoneiden turvallinen käyttö
- kasvutekijöihin vaikuttaminen viljelytoimenpitein
- kotieläinten hyvinvoinnista huolehtiminen
- maatilalla metsien hoito
- ympäristövastuullinen toiminta
- tilalla tapahtuvassa rakennusprosessissa toimiminen (Kansallinen ammattiosaamisen näyttöaineisto. Maatalousalan perustutkinto. 6).

Näyttö suoritetaan vähintään kolmena osanäyttönä, jossa opiskelija tekee opintokokonaisuuden keskeisiä työtehtäviä. esim.

- hoitaa kotieläimiä ja huolehtii tuotantotilojen siisteydestä ja järjestyksestä

Näyttöpaikkana on oppilaitoksen tuotantorakennus

- navetta ja sikala

Koneet ja laitteet

- navetan ruokintalaitteet

Työyhteisö

- koulutilan henkilöstö / opiskelijaryhmä vuodenajan ja tuotantosuunnan mukaan. Kotieläinten hoitotyöt tehdään parityönä. (Kansallinen ammattiosaamisen näyttöaineisto. Maatalousalan perustutkinto. 6).

-

Kotieläinten hyvinvointi 3 ov

Tavoite

Opiskelijan on osattava käsitellä eläimiä turvallisesti. Hänen on osattava ruokkia eläimiä eläinlajille sopivalla tavalla, jolloin hänen on tiedettävä eri eläinlajien ruoansulatuksen erityispiirteet. Hänen on osattava käyttää yleisimpiä rehuja turvallisesti. Hänen on osattava aistinvaraisesti arvioida rehujen hygieeninen laatu ja siihen vaikuttavien tekijöiden kuten varastoinnin merkitys.

Opiskelijan on osattava toimia eläinten hyvinvointia edistäen, jolloin hänen on tunnettava tuotannossa olevat eläinlajit ja – rodut sekä näiden lajinmukainen käyttäytyminen ja ympäristövaatimukset. Opiskelijan on osattava seurata Suomessa tuotettavien kotieläintuotteiden asema-markkinoilla ja kotieläintutkimuksen tuloksia (Opetushallitus 2001,51.)

Näyttö 2, Maatilatalouden yleistaidot, 20 0v

Opintokokonaisuuden keskeiset sisällöt ovat:

- kasvinviljelytöiden tekeminen
- kotieläinten päivittäinen hoito
- metsien uudistaminen ja hoito
- traktorin ja työkoneiden sekä metallityövälineiden turvallinen ja ympäristön huomioiva käyttö maatilan töissä
- rakennustöiden tekeminen. (Kansallinen ammattiosaamisen näyttöaineisto. Maatalousalan perustutkinto. 10).

Näyttö suoritetaan vähintään kolmena osanäyttönä tai yhdistettynä opintokokonaisuuden Yrittäminen maaseutu ympäristössä-näytön kanssa., jossa opiskelija tekee opintokokonaisuuden keskeisiä työtehtäviä. esim.

- kotieläinten päivittäinen hoito

Näyttöpaikkana on oppilaitoksen tuotantorakennus

- navetta ja sikala

Koneet ja laitteet

- kotieläintuotannon koneet ja laitteet

Muut välineet

- kotieläimet, tietokoneohjelmat, työsuojelunormien mukaiset turvavarusteet

Työyhteisö

- Koulutilan henkilöstö / opiskelijaryhmä vuodenajan ja tuotantosuunnan mukaan. Kotieläintyöt tehdään parityönä. (Kansallinen ammattiosaamisen. näyttöaineisto. Maatalousalan perustutkinto. 10).

Kotieläinten hoito 6 ov

Tavoite

Opiskelijan on osattava tehdä päivittäiset kotieläinten hoitotyöt turvallisesti. Hänen on osattava ottaa rehunäytteet ja arvioida rehun käyttökelpoisuutta aistinvaraisesti. Hänen on osattava ruokkia eläimet rehunjako-listan mukaan ja tiedettävä eri rehujen rehuarvo ja käyttökelpoisuus eri eläimille. Hänen on osattava huolehtia eläinten päivittäisestä puhtaanapidosta ja tuotantoympäristön siisteydestä sekä tuotteiden hygieenisestä laadusta. Hänen on osattava seurata eläinten käyttäytymistä niin, että osaa järjestää eläinten hoidon lisääntymiskierron edellyttämällä tavalla. Hänen on osattava tunnistaa sairas eläin. Hänen on osattava tehdä eläinten hoidosta tehtävät päivittäiset kirjaukset. Hänen on osattava huolehtia kotieläintilojen tarttuvien tautien ennaltaehkäisystä. Hänen on osattava toimia ympäristövastuullisesti. (Opetushallitus 2001. 55).

Näihin kahteen opintokokonaisuuteen kuuluva kotieläintuotanto näytetään yhtenä osanäyttönä. Näyttö suoritetaan ensimmäisen opiskeluvuoden kesäjakson aikana. Opiskelijat tekevät kotieläintuotannon töitä parityönä kolmen – neljän päivän ajan. Opiskelijat tekevät näyttösuunnitelman, jossa käyvät läpi näytön työtehtävät. Suunni-

telma käydään läpi opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa. Näyttö suoritetaan kahden päivän aikana. Näyttöä valvovat karjanhoitajat ja mahdollisesti myös opettaja on mukana yhden navettavuoron ajan.

Näytössä opiskelijat toimivat työpareina, joten näyttöhetkellä molemmat opiskelijat eivät suorita kaikkia samoja tehtäviä, vaan jakavat työt niin, että kotieläintyöt tulevat sujuvasti suoritettua. Karjanhoitajat, jotka ovat opiskelijoiden työpaikkaohjaajia huolehtivat siitä, että molemmat opiskelijat tekevät tasapuolisesti kaikkia töitä näiden kahden päivän aikana. Näytön valvojat voivat haastatella opiskelijoita näytön aikana tai vasta näytön lopuksi varmistuakseen sellaisesta osaamisesta, jota näytössä ei tullut esiin.

9 OSANÄYTÖN OPINTOKOKONAISUUKSIEN ARVIOINTIKRITEERIT

Opiskelijoiden arvioinnissa käytetään kansallisen ammattiosaamisen näyttöaineiston arviointikohteita ja arviointikriteereitä. Jokaista näyttöä suunniteltaessa käydään yhdessä läpi mitä osaamista näyttössä osoitetaan ja mitkä ovat oikeat arviointikohteet ja arviointikriteerit, millä opiskelijan osaamista arvioidaan. Opiskelijat ovat yksilöitä, joten arvioinnin tarkoitus on tukea ja kannustaa oppimista. Opiskelijan oppimista ja kehittymistä arvioidaan monipuolisesti ja riittävän usein. Opiskelijat ovat koko opiskelun ajan osallistuneet koulutilantöihin, joten heidän osaamistaan ja kehittymistään pystytään arvioimaan pitemmällä ajalla.

Ammattiosaamisen näytöt ovat osa opintokokonaisuuksien arviointeja. Ammattiosaamisen näytön painoarvo ammatillisen opintokokonaisuuden arvosanaa muodostettaessa on $\frac{1}{4}$, ellei SAI:n opetussuunnitelmassa ole ko. opintokokonaisuuden kohdalla toisin määrätty (Opiskelijan arvioinnin toteuttamissuunnitelma).

Näytöissä käytetään seuraavia kansallisen näyttöaineiston arviointikohteita: työprosessin hallinta, työtehtävien hallinta, työn perustana olevan tiedon hallinta, työturvallisuuden hallinta, kaikille aloille yhteinen ydiosaaminen ja yhteiset painotukset.

Yrittäminen maaseutuympäristössä -arviointikriteerit

Kotieläinten hyvinvointi

Tyydyttävä (T1) Opiskelija

- *suunnittelee ohjattuna kotieläinten hoitotyöt*
- *tekee kotieläinten hoitotyöt, kunhan saa apua eläinten käsittelyssä*
- *huolehtii ohjattuna henkilökohtaisesta työturvallisuudesta*
- *osaa pyytää asiantuntija apua ongelmien ratkaisemiseen*
- *ottaa vastuuta annetuista työtehtävistä*
- *työskentelee ohjatusti kestävän kehityksen edellyttämien toimintaohjeiden mukaan.*

Hyvä (H3) Opiskelija

- *suunnittelee kotieläinten hoitotyöt*
- *tekee omatoimisesti kotieläinten hoitotöitä*
- *käsittelee kotieläimiä turvallisesti*
- *tuntee eläinten ruoansulatuksen erot ja niiden vaikutukset ruokintaan ja hoitoon*
- *käyttää työkohtaisia suojaimia ja noudattaa työturvallisuusohjeita, mutta työergonomian huomioimisessa on toisinaan kehitettävää*
- *soveltaa ohjattuna aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit*
- *tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja tarvittaessa pyytää asiantuntijan apua*
- *keskustelee ja kuuntelee, mutta yhteistyötaidot vaativat vielä kehittymistä*
- *ottaa toiminnassaan huomioon kestävän kehityksen periaatteet.*

Kiitettävä (K5) Opiskelija

- *tekee suunnitelman kotieläinten hoitotyöstä*
- *valmistelee työt ja toteuttaa ne itsenäisesti*
- *tekee työt asianmukaisessa järjestyksessä, huolellisesti ja joustavasti ja huolehtii omatoimisesti töiden viimeistelystä*
- *käsittelee eläimiä varmaotteisesti ja turvallisesti sekä ruokkii eläimiä kullekin lajille sopivalla tavalla yhdessä työparin kanssa*
- *pitää työympäristönsä siistinä ja puhtaana*
- *ottaa huomioon sen, miten kotieläinten erilaiset ruokinnat vaikuttavat eläinten ruokintaan ja tuotannon kannattavuuteen*
- *noudattaa työssään esimerkillisesti työturvallisuudesta annettuja ohjeita ja käyttää tietoisesti räsitusta vähentäviä ergonomisia työasentoja*
- *tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit*
- *keskustelee ja kuuntelee ja ottaa huomioon toisten mielipiteet*
- *toimii niin, että toiminta kuormittaa ympäristöä mahdollisimman vähän*
- *työskentelee sitoutuneesti, innostuneesti ja aloitteellisesti omaa työtään arvostaen.*

(Kansallinen ammattiosaamisen näyttöaineisto., Maatalousalan perustutkinto. 7 - 9.)

Maatilatalouden yleistaidot -arviointikriteerit

Kotieläinten päivittäinen hoito

Tyydyttävä (T1) Opiskelija

- *suunnittelee ohjattuna kotieläinten hoitotyöt*
- *huolehtia ohjattuna kotieläimistä*
- *tunnistaa kotieläinten rehut ja ruokkii eläimiä lajinmukaisesti*
- *käyttää ohjeiden mukaisesti suojarusteista*
- *huolehtii työympäristön siisteydestä*
- *osaa pyytää asiantuntijan apua ongelmien ratkaisuun*
- *ottaa vastuun annetuista työtehtävistä*
- *työskentelee ohjatusti kestävän kehityksen edellyttämien toimintaohjeiden mukaan.*

Hyvä (H3) Opiskelija

- *suunnittelee kotieläinten hoitotyöt*
- *pitää kirjaa eläinten hoitoon kuuluvista asioista*
- *tekee yhdessä työparin kanssa kotieläinten hoitotyöt tilan laatujärjestelmän mukaisesti*
- *tietää, miten ja milloin kotieläimet on ruokittava ja mitä rehuja ne tarvitsevat*
- *käyttää asianmukaisia suojarusteita*
- *pitää työympäristön siistinä*
- *soveltaa ohjattuna aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit*
- *tuntee uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja pyytää tarvittaessa asiantuntijan apua*
- *keskustelee, kuuntelee ja pyrkii omaksumaan annetut ohjeet*
- *huomioi tietoisesti kestävän kehityksen työskentelyssään*
- *työskentelee sitoutuneesti ja aloitteellisesti ja työtä arvostaen.*

Kiitettävä (K5) Opiskelija

- *tekee suunnitelman kotieläinten hoitotyöstä*
- *pitää päivittäin kirjaa eläinten hoitoon kuuluvista asioista*
- *hoitaa eläimet luotettavasti ja tilan laatujärjestelmän mukaisesti yhdessä työparin kanssa*
- *osaa tulkita ruokintasuunnitelmaa oikein ja toimii sen mukaisesti*

- *käyttää kaikkia työssä tarpeellisia suojavaarusteita ja työskentelee mahdollisimman hyvässä, vähän rasittavassa asennossa*
- *pitää työtilansa siistinä*
- *noudattaa työpaikan työsuojeluvaatimuksia ja muita sääntöjä*
- *tunnistaa uuteen tilanteeseen liittyvän ongelman ja soveltaa aiemmin oppimaansa niin, että työn lopputulos täyttää laatukriteerit*
- *keskustelee ja kuuntelee ja ottaa huomioon toisten mielipiteet*
- *toimii niin, että ympäristö kuormittuu mahdollisimman vähän*
- *työskentelee sitoutuneesti, innostuneesti ja aloitteellisesti omaa työtään arvostaen.*

(Kansallinen ammattiosaamisen näyttöaineisto. Maatalousalan perustutkinto, 11 – 13.)

Kansallisessa näyttöaineistossa ei ole määritelty arviointi kriteereitä Tyydyttävä (T2) ja Hyvä (H4) tason opiskelijoille. Oppilaitoksessa arviointia tehtäessä jos oppilas on selkeästi parempi kuin (T1) mutta selvästi huonompi kuin (H3) niin arvosanaksi tulee (T2) ja samoin jos opiskelija on selkeästi parempi kuin (H3) mutta ei yllä (K5) tasolle tulee arvosanaksi (H4).

10 POHDINTA

Ammattiosaamisen näytöt tuovat ammatilliseen peruskoulutukseen muutoksia, jotka tuovat koulutukseen työelämälähtöisyyttä. Tarkoituksena on, että työelämä tulisi entistä enemmän mukaan suunnittelemaan työssäoppimisjaksoja, ammattiosaamisen näyttöjen toteutusta ja arviointia yhdessä opettajien kanssa. Maatalousalalla on pitkät perinteet työssäoppimisesta, koska käytännöntyöjaksot oppilaitoksen opetusmaatilalla, työpajassa, metsässä ja navetassa sekä kesäharjoittelut vieraalla maatilalla ovat kuulleet aina opiskelijoiden arkeen. Maatalousala on niin käytännönläheistä, että vain työtä tekemällä on oppinut ammatin. Nykypäivänä on tärkeää opiskella myös yhteisiä aineita, kuten äidinkieltä, vieraita kieliä, matematiikkaa, tietotekniikkaa, koska maataloudessa tarvitaan entistä enemmän tietotekniikkaa, kirjanpitoaitoja ja kielitaitokin on nykyään tärkeää.

Suureen kansainväliseen tietoisuuteen noussut uhka ilmastonmuutoksesta on herättänyt myös Opetushallituksen kiinnittämään huomiota opetusmaatilojen ympäristövaikutuksesta. Maatilatalouden koulutuksen kehittämisstrategian mukaisesti koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten tulee muodostaa ja toimia alueellisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa. Näin yhteistyö lisääntyy ja kustannukset vähenevät. Verkostoituminen käsittää mm. työssäoppimisen järjestämisen ja sitä edellyttävän työssäoppimispaikkojen rekisterin. Tarkoituksena on kehittää alueellista yhteistyötä ja selvittää eri oppilaitosten työnjakoa ja erikoistumista, niin että Suomessa on tarjota kansainvälisesti kilpailukykyistä maatalousopetusta

Etelä-Pohjanmaalla sijaitsee kolme maatalousalan oppilaitosta Seinäjoen koulutuskeskus, Maa- ja metsäoppilaitos, Ilmajoki, Suupohjan ammatti-instituutti, Maatalousoppilaitos, Kauhajoki ja Järvisseudun ammatti-instituutti, Kurejoen toimipaikka, Alajärvi tekevät yhteistyötä ja oppilaitoksen henkilöstölle on järjestetty maatilatalouden kehittämisstrategian kestäväkehityksen (keke) koulutusta. Laadukas koulutuksen järjestäjä panostaa jatkuvaan palautejärjestelmään. Tarkoituksena olisi, että jokaisella maatalousalan oppilaitoksella olisi toimiva ympäristö- ja laatujärjestelmä vuoteen 2010 mennessä. Näin opetusmaatilat ja –puutarhat toimivat esimerkkinä kestävä ympäristön huolehtimisessa. Suupohjan koulutuskuntayhtymä kehittää laatujärjestelmää ja ympäristöhallintajärjestelmää, jotka molemmat sertifioidaan.

Tarkoituksena on tehdä opetusmaatilojen toiminta läpinäkyvämmäksi, niin että niiden toimintaa voidaan seurata reaaliajassa Internetin välityksellä. Tällaisia virtuaalimaatiloja on jo luotu ja niihin voi tutustua www.virtuaali.info/. Tarkoituksena on, että opiskelijat voivat tutustumalla virtuaalisesti eri maatalousoppilaitosten maataloihin tehdä valintoja siitä mihin oppilaitokseen hakeutuvat opiskelemaan.

Suupohjan ammatti-instituutissa on käynnissä myös Gate-projekti jonka rahoittamana järjestetään työpaikkaohjaajakoulutusta eri työpaikkojen henkilöstölle. Maatalousoppilaitoksessa on kolme koulutettua henkilöä, jotka voivat kouluttaa työpaikkaohjaajia. Maatalousoppilaitoksessa alkavat varsinaiset työssäoppimisjaksot työpaikoilla vasta toisena opiskeluvuotena, joten ensimmäisen vuoden opiskelijoilla ei ole vielä työpaikassa tapahtuvia näyttöjä. Ensimmäisen vuoden näytöt suoritetaan opetusmaatilalla osanäyttöinä.

Opetusmaatilan työnohjaajat ovat tottuneet arvioimaan opiskelijoiden käytännöntyötä ja antamaan opiskelijoille arvosanan koko maatalousopetuksen ajan. Kuitenkin nyt kun ammattiosaamisen näytöt tulevat mukaan arviointiin tuntuu siltä, että siinä arvioidaan myös ohjaajien kykyä ohjata ja opettaa opiskelijaa. Varmaan ensimmäisissä näytöissä työnohjaaja jännittää opiskelijan puolesta osaako tämä riittävän hyvin kaikki työvaiheet ja onko tullut riittävän hyvin teroitettua opiskelijalle työnteon kannalta oleellista osaamista. Kuitenkin mielestäni juuri maatalousalalla on opiskelijan etu, kun ammattiosaamisen näytöt tuovat arviointiin uutta näkökulmaa. Usein juuri maatalousalalle hakeutuu sellaisia opiskelijoita jotka ovat erityisen taitavia käytännöntyöissä, eivätkä he välttämättä menesty niin hyvin teoriaopinnoissa, joten heillä on mahdollisuus näyttää todellinen käytännönsaamisensa.

Tekemämme ohjeet ovat hyvä muistilista opettajille. Mutta jokainen opettaja joutuu miettimään vielä oman opintokokonaisuuden näytön suunnittelussa, oman ammatin erityispiirteitä. Kotieläinpuolen näytössä nousee tärkeiksi asioiksi hygienia, laatu, ympäristöasiat, työturvallisuus ja taudeilta suojautuminen. Mielestäni nämä tekemämme ohjeet avasivat meille opettajille sellaisia näyttöön liittyviä asioita mitkä eivät vielä olleet niin selkeitä. Työtä tehdessämme keskustelimme jo toteutetuista näytöistä niiden opettajien kanssa jotka olivat jo pitäneet näyttöjä opiskelijoille. OPEKO koulutuksessa opin ainakin sellaisen asian, ettei ole tarkoitus jokaisessa näytössä kirjaimellisesti noudattaa kaikkia arviointikriteereitä. Jos, kyseisessä näytössä ei selkeästi osoi-

teta joidenkin arviointikohteiden osaamista voi nämä kohdat jättää tyhjiksi. Nämä puuttuvat arviointikohteet voi opiskelija näyttää jossain toisessa yhteydessä.

Mielestäni *Yrittäminen maaseutuympäristössä* ja *Maatalouden yleistaidot* opintokokonaisuuksien arviointikriteerit kiitettävän tasolla ovat niin vaativat, etten itsekään pystyisi niitä täyttämään yli 15 vuoden työkokemuksella kirjaimellisesti. Maatalouden perustutkinnon opiskelijoilta ei voi millään vaatia samaa osaamista kuin ammatissa toimivilta lomittajilta. Pelkäänkin, että kokemukset lomittajien ammattitutkinnon näytöistä voivat sekoittaa aluksi ammattiosaamisen näyttöjen arviointia. Pitäisi kuitenkin muistaa, että perustutkinnon opiskelijat ovat vasta noviiseja, joten heidän näytössään pitäisi löytää se ammattiin vaadittava ydinosaaminen.

LÄHTEET

Opetushallitus. 2001. Maatalousalan perustutkinto. Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet.

Opetushallitus. 2003. Opettajien työelämäosaamisen opinnot. Perusteet opetushenkilöstön täydennyskoulutukselle. (www.edu.fi/julkaisut/tyoelamaoppi.pdf)

Opetushallitus. 2006. Ammattiosaamisen näytöt käyttöön. Dark Oy: Vantaa.

Kansallinen ammattiosaamisen näyttöaineisto. Maatalouden perustutkinto. Opetushallitus. 2006.

Mahdollisuus opiskelijalle. Opetushallitus. 2006
(www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/mahdop.html)

Mahdollisuus työpaikalle ja yritykselle. Opetushallitus. 2006.
(www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/mahd.html)

Virtuaalikylä 2007
(www.virtuaali.info)

LIITE 1.

OPPILAITOKSESSA TAPAHTUVA NÄYTTÖ

ENNEN NÄYTTÖÄ

- opiskelijalla on näytettävän aineen perustiedot hallinnassa , koska näytössä osoitetaan osaamista eikä epäonnistumista
- opiskelijalla on alasta riippuen tarvittavat tiedot työturvallisuudesta, esim. työturvallisuuskortti, tulityökortti, hygieniapassi jne.

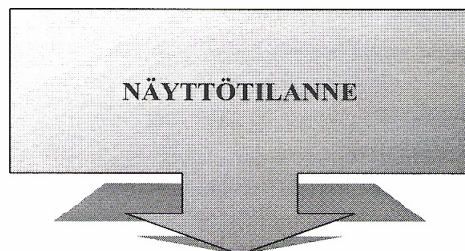

- tähdennetään, että onnistuminen näytössä vaatii hyvää valmistautumista
- nopeus ei ole oleellista vaan huolellisuus
- valmennetaan itsearviointiin, jotta opiskelija voi arvioida itseään oikein ja kriittisesti
- arviointikriteerit kerrotaan opiskelijalle ymmärrettävästi
- opiskelijat suunnittelevat näytön etukäteen
- vertaistuki opiskelijoiden kanssa, jotka ovat suorittamassa/suorittaneet näytön

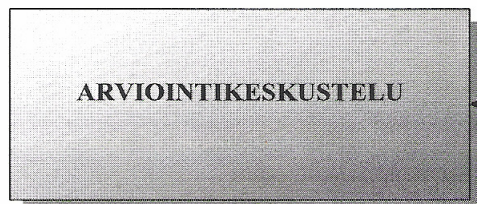
- huolehditaan, että näyttöpaikka soveltuu näytön suorittamiseen ja siellä on tarvittava materiaali
- työturvallisuusasiat tulee olla kunnossa, että näyttö voidaan turvallisesti viedä läpi
- suositeltavaa on järjestää edellisen vuosikurssin opiskelijan mallinäyttö näytön onnistumisen varmistamiseksi

NÄYTÖN KULUESSA

- opiskelijalle annetaan selkeät toimintaohjeet
- pyritään aitoon työtilanteeseen
- arvioidaan koko näyttötilannetta, ei vain lopputulosta
- opettajan puuttava näytön kulkuun vaaratilanteen uhatessa
- ydinosaamisen lisäksi tarkkaillaan opiskelijan sosiaalisia taitoja, vuorovaikutustaitoja ja ongelman ratkaisutaitoja
- opiskelijaa kannustetaan ja rohkaistaan

ARVIOINTI

- arviointikeskustelussa ovat läsnä opiskelija, opettaja ja työelämän edustaja/asiantuntija tilanteen mukaan
- ensin kuullaan opiskelijan itsearviointi, sitten työelämän edustajan/asiantuntijan arvio ja lopuksi opettajan, joka tekee myös yhteenvedon
- arvioinnin tulee olla opiskelijaa kannustavaa ja negatiivinenkin palaute kehittävä
- mahdollisesta uusintänäytöstä tehdään päätös arviointikeskustelussa (koko näyttö/osa näyttö)

LIITE 2.

TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA NÄYTTÖ

ENNEN NÄYTTÖÄ

- työpaikan henkilökunta on perehdytettävä näyttöihin
- opiskelijalla on näytettävän aineen perustiedot hallinnassa, koska näytössä osoitetaan osaamista eikä epäonnistumista
- opiskelija on riittävästi perehdytetty työpaikan työtehtäviin, ja olosuhteisiin
- opiskelijalla on alasta riippuen tarvittavat tiedot työturvallisuudesta; työturvallisuuskortti, tulityökortti, hygieniapassi jne.

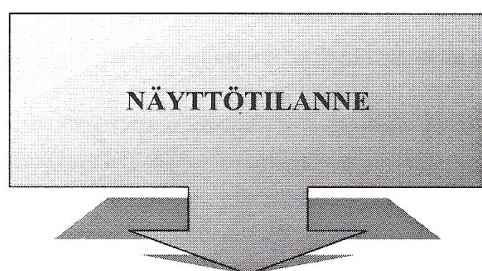

- tähdennetään, että onnistuminen näytössä vaatii hyvää valmistautumista
- nopeus ei ole oleellista vaan huolellisuus
- valmistetaan itsearviointiin, jotta opiskelija voi arvioida itseään oikein ja kriittisesti
- arviointikriteerit kerrotaan opiskelijalle ymmärrettävästi
- opiskelijat suunnittelevat näytön työpaikalla tutustuttuaan ja harjoiteltuaan työtehtäviä
- näyttösuunnitelman läpikäyminen työpaikkaohjaajan ja opettajan kanssa

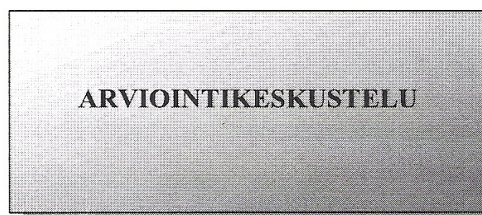
- huolehditaan, että paikka soveltuu näytön suorittamiseen
- työturvallisuusasiat tulee olla kunnossa, että näyttö voidaan turvallisesti viedä läpi

NÄYTÖN KULUESSA

- opiskelijalle annetaan selkeät toimintaohjeet
- arvioidaan koko näyttötilannetta, ei vain lopputulosta
- työpaikkaohjaajan puuttuttava näytön kulkuun vaaratilanteen uhatessa
- ydinosaamisen lisäksi tarkkaillaan opiskelijan sosiaalisia taitoja, vuorovaikutustaitoja ja ongelman ratkaisutaitoja
- opiskelijaa kannustetaan ja rohkaistaan

ARVIOINTI

- arviointikeskustelussa ovat läsnä opiskelija, työelämän edustaja ja opettaja
- ensin kuullaan opiskelijan itsearviointi, sitten työelämän edustajan arvio ja lopuksi opettajan, joka tekee myös yhteenvedon
- arvioinnin tulee olla opiskelijaa kannustavaa ja negatiivinenkin palaute kehittävä
- sovitaan mahdollisesta uusintanäytöstä
- arviointikeskustelussa - koko näyttö/osa näyttö